FYLKESMANNEN I ROGALAND
Miljøvernavdelingen

MOTTATT
16 MAR 2007
Statens vegvesen
Region vest

Vår ref.: 2007/813 *Arkivnr.: 421.4* *Deres ref: 2005/038034-044* *Vår dato: 08.03.2007*

Statens vegvesen
Reg. dato: 20 MAR 2007
Saksnr.: 2005 038034-58
Arkivnr.: 352 - 1216

Statens Vegvesen, Region Vest
Askedalen 4
6863 Leikanger

Uttale til planvarsel RV47 Fagerheim i Haugesund - Ekrene ved RV541 Buavågsveien i Sveio.

Vi viser til oversendelse datert 17.01.07 mottatt her den 19.01.07 med utsatt frist for uttale til 09.03.07.

Saken gjelder varsel om oppstart av reguleringsplanarbeid for delvis ny trase' til RV 47 fra Fagerheim i Haugesund til Ekrene i Sveio. Begrepet offentlig høring er brukt i overskriften. Fylkesmannen anbefaler at begrepet benyttes i sammenheng med at planen legges ut for offentlig ettersyn i medhold av plan- og bygningsloven § 27-1 nr 2 og ikke ved planvarsel.

Fylkesmannen i Rogaland har vurdert saken som statlig planmyndighet og uttalelsen er samordnet med Rogaland fylkeskommune. Rogaland fylkeskommune har følgende kommentarer i saken:

Generelt
Det virker noe uklart om dette er en allerede foretatt utredning eller et forslag til utredningsprogram. Dette fordi man allerede i denne fasen vil sile fra et av alternative og bare konsekvensutrede det andre. Man velger altså et alternativ før fullstendige utredninger er foretatt.

Kartene i forslaget til planprogram er relativt udetaljerte. Det er heller ikke samsvar mellom utstrekningen av planområdet slik det er vist på Fig. 1 og forløpet av vegalternativene på Fig. 6. Således går Alternativ 1 NV for Randivatnet utenfor det avmerkede planområdet. Kulturseksjonen har i sitt innspill forholdt seg til både planområdet og de delene av Alternativ 1 som ligger utenfor dette.

Metodikken for vurdering av ikke prissatte konsekvenser følger Statens vegvesen håndbok 140. Kulturseksjonen kjenner ikke i detalj de kapitlene i denne håndboken som omfatter konsekvenser for kulturminner. Hvis herværende forslag til planprogram følger håndboken har denne imidlertid klare mangler i konsekvensutredning i f.h.t. kulturminner.

Ad nyere tids kulturminner
Forslaget til planprogram redegjør bra for nyere tids kulturminner i form av SEFRAK-registrerte bygg (fig. 8). Som det også framgår i pkt. 5.3.4. kommer Vegalternativ 1 meget nært inntil et tun med mange SEFRAK-registrerte bygninger i klasse B. Dvs. bygninger som er aktuelle for regulering til spesialområde bevaring. Dette har imidlertid ikke vært tillagt stor vekt i valg av alternativ da det er Alternativ 1 som Statens vegvesen som tiltakshaver

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	e-post:	Landbruksavd.	Telefon:
		51568700	postmottak@fmro.no	Lagårdsv. 80	51568700
Postboks 59	Lagårdsv. 78	Telefaks:	Hjemmeside:	Postboks 59	Telefaks:
4001 Stavanger	Stavanger	51568811	www.fylkesmannen.no/rogaland	4001 Stavanger	51568811

anbefaler å foreta egentlig konsekvensutredning for. Isolert sett i f.h.t. kulturminner ville Alternativ 2 ha vært å foretrekke.

De relativt udetaljerte kart som følger forslaget til planprogram gjør det vanskelig å vurdere *hvor* store konsekvensene av Alternativ 1 vil være i f.h.t. dette tunet med 4 SEFRAK-B bygninger. Dette kan imidlertid skyldes at hovedformålet i denne fasen er å velge mellom om Alternativ 1 eller 2 skal videre konsekvensutredes.

Den mer detaljerte konsekvensutredningen som skal følge etter at planprogrammet er fastsatt **må** derfor gå nærmere inn på denne problemstillingen. Forskjellige trasevalg må presenteres slik at konsekvensene for SEFRAK-B tunet holdt opp mot andre forhold bedre kan vurderes. Som en del av utredningen må alternativene presenteres med en visualisering av vegen i landskapet med fotopunkt på tunet. For å sikre at vegen ikke vil få for store konsekvenser for et annet tun med SEFRAK-B bygg rett sør for traseen må det også visualiseres med bakgrunn i fotoposisjon fra dette tunet.

Alt etter hvor store konsekvensene vil bli for de aktuelle kulturmiljø må kulturseksjonen i en senere planfase vurdere om det vil bli aktuelt å reise innsigelse for å sikre begge SEFRAK-B tunene tilstrekkelig vern.

Kulturseksjonen vil også rette oppmerksomheten mot at det helt sør i planområdet på Fagerheim ligger et SEFRAK-B hus ca. 50 meter vest for dagens RV47. På Fig. 8 i forslaget til planprogram er dette imidlertid skjult under navnet Fagerheim. Forholdet mellom tiltaket og dette huset må også vurderes i den videre konsekvensutredningen.

Ad automatisk fredete kulturminner
Forholdet mellom de to trasealternativene og automatisk fredete kulturminner tas overhodet ikke opp til overveielse i forslaget til planprogram. Dette må sies å være en klar mangel.

Innenfor planområdet slik det er vist på Fig 1 er det seks synlige automatisk fredete kulturminner i form av gravrøyser. Tre av disse ligger på Saltveit mellom skolen og Førlandsvatnet (se vedlagt kart nr. 1) de andre tre ligger sør for vegen til Skokland (se vedlagt kart nr. 2). Ingen av disse ligger spesielt nær vegen. Men man bør i det videre arbeid med konsekvensutredning være oppmerksom på den vestligste av røysene sør for vegen til Skokland (7340.C2-R7).

I tillegg er det registrert to ikke-synlige automatisk fredete kulturminner nært inntil området som omfattes av alternativ 1, men utenfor det definerte planområdet slik dette er vist på Fig 1. Dette er et funn av en øks fra steinalderen 7340.B4-X9 nord for Saltveitvatnet, øst for Randivatnet og vest for Åsen, og en nå fjernet gravrøys 7340.B4-X8 ca. 150 øst for et skarpt sving på dagens Rv47 og ca. 450 m nord for Saltveitvatnet (se vedlagt kart nr 1). Disse to fornminner finnes altså ikke lenger i området, men de viser at det er et vesentlig potensial for funn av flere automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet.

Utover de ovenfor nevnte kjenner vi ikke til automatisk fredete kulturminner innenfor eller helt tett inntil området. Imidlertid **må** det som et *minimum* i forbindelse med konsekvensutredningen foretas en første synfaring av *hele* traseen for å sjekke for evt. hittil uoppdagede synlige automatisk fredete kulturminner samt for å vurdere potensialet for funn av slike under markoverflaten.

Dette vil være en delvis tilfredsstillelse av undersøkelsesplikten i § 9 i Lov om kulturminner. Synfaring av området nevnes i forslaget til planprogram verken som metode i f.h.t. nyere tids kulturminner eller i f.h.t. automatisk fredete kulturminner, men må altså gjennomføres som en del av den videre konsekvensutredningen.

En fullstendig oppfyllelse av § 9 vil kreve at man i tillegg gjennomfører fysiske registreringer etter automatisk fredete kulturminner under markoverflaten innenfor de områdene der den første synfaring viste potensial for slike. Gjennomføring av disse fysiske registreringene (hvis synfaringen viser at det er behov for slike) *bør* også foregå som en del av konsekvensutredningen for å ha best mulig grunnlag for å velge eksakt trase. Selv om disse kulturminnene ligger under markoverflaten er de framdeles automatisk fredete og dermed et vesentlig element i valget av trase. Registreringene *kan* imidlertid også foretas som en del av reguleringsplanprosessen.

Fylkesmannen viser til planforslaget der det på side 14 og 15 er redegjort for at veitraseen vil komme i delvis konflikt med viktige friluftsområder og grøntstruktur, samt at traseen vil gå inn i område med viktig biologisk mangfold. I planforslaget konkluderes det med at det ikke er forskjell på valg av trase når det gjelder konflikt mot biologisk mangfold. Trasevalg 1 anbefales i forslaget, særlig på grunn av utbyggingsmuligheter i området.

Trasevalg 1 vil imidlertid i større grad komme i konflikt med verneområder enn trasevalg nr 2. Trasevalg 1 vil være konfliktfylt både med hensyn til friluftsområde ved Saltveit (Tømmerhammer) og i forhold til friluftsområde for Byheiene som begge er vist i Fylkesdelplan FINK som turområder hvor allmenne friluftsinteresser bør gis prioritet. Traseen vil i tillegg redusere del av regional grøntstruktur slik den er definert i FINK. For begge trasevalg vil traseen komme innenfor 100 meters grensen for vassdrag mot henholdsvis Førlandsvannet og Randivatnet og vil kunne ha negative konsekvenser for oppvekstvilkår til ørret i disse vannene. Randivatnet er i tillegg vist som naturområde med fuglelokalitet i kommuneplanen for Haugesund. For begge trasevalg vil veien komme i konflikt med hovedgrøntstruktur slik den er vist i kommuneplanen.

Som fremstillingen over viser, vil ingen av de foreslåtte trasevalgene være ideelle sett fra ett miljøvernperspektiv. Det går fram at tidligere hovedplan nå er ansett som umulig å gjennomføre i forhold til ny vegstandard. Fylkesmannen savner en konkretisering av "hovedplan-alternativet" i utredningsprogrammet, evt. sammen med 0-alternativet, for å synliggjøre problemstillinger, eventuelle mulige avbøtende tiltak, og påfølgende konklusjoner. Dette vurderes som vesentlig i forhold til at alternativ 1 og 2 har betydelige konsekvenser bl.a. for landskap, grøntstruktur og natur.

Når det gjelder valg mellom de to trasealternativene framstår trase 2 som mindre konfliktfylt enn trase 1, hvor regionale miljøinteresser rammes. Konsekvensutredningen forventes å gi bedre grunnlag for å ta stilling til konfliktnivået. Når det gjelder begrunnelsen for valg av trase 1 i forslaget vises det til at Fylkesmannen har tilkjennegitt klare motforestillinger mot en større byutvikling i dette området, jf. også vedtatt fylkesdelplan for areal og transport på Haugalandet. I kommuneplanprosessen ble det inngått et kompromiss som åpnet for en begrenset utbygging i området, vel og merke innefor fylkesdelplanens basisområde.

Utredningsprogrammet må ha med et punkt som omtaler traseenes strukturelle virkning på eksisterende bebyggelsesmønster, samt støyvirkning i forhold til både bebyggelse og

rekreasjonsområder. Det vises spesielt til rundskriv T-1442 fra Miljøverndepartementet, om støy i planleggingen, og hensyn til "stille områder".

Når det gjelder landbruksverdier, kan Fylkesmannen ikke se at dette punktet er tilstrekkelig utredet. Uansett trasevalg vil ny veg skjære gjennom kjerneområder for landbruk slik dette er vist i Fylkesdelplan for areal og transport på Haugaland. Det må derfor forutsettes at det legges fram en beskrivelse av de konsekvenser som ny veg vil få for landbruksinteressene. I dette må inngå oversikt over:

- forbruk areal dyrka mark
- forbruk areal innmarksbeite
- graden av arronderingsmessige konsekvenser for alle berørte gardsbruk
- mulig makebytte av areal for å bøte uheldige arronderingsmessige følger

Det presiseres i tillegg at en med landskapsbilde ikke bare må vurdere konsekvenser for naturlandskapet men også virkning på kulturlandskapet.

Med hilsen

Lars Olav Tjeldflaat
plankoordinator

Christine Haver
juridisk rådgiver

Saksbehandler: Christine Haver
Saksbehandlers telefon: 51 56 88 34
E-post: christine.haver@fmro.no

Kopi til:
Rogaland fylkeskommune Sentrum Postboks 130 4001 Stavanger

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

FYLKESRÅDMANNEN
Regionalutviklingsavdelingen

Statens vegvesen
Reg. dato: 19 JUN 2007
Saksnr.: 2005038034-069
Arkivnr.: 352-R46

Statens vegvesen Region Vest
Askedalen 4

6863 LEIKANGER

12.06.2007

Deres ref.:

Saksbehandler: Jens Flemming Krøger
Direkte innvalg: 51 51 68 59

Saksnr. 05/5770-12
Løpenr. 19118/07
Arkivnr. FR-RB HAU RV 47

Fagerheim-Ekrene

MOTTATT
18 JUN 2007
Statens vegvesen
Region Vest

HAUGESUND KOMMUNE - RV.47 FAGERHEIM - EKRENE
VALG AV TRASE - OPPSUMMERING ETTER MØTE OG BEFARING

Vi viser til møte og befaring 05.06.07 angående valg av trasealternativ 1 og 2 for ovenfor nevnte veg. Møtet og befaringen dreide seg i hovedsak om forholdet mellom vegbyggingen og kulturminner.

Rogaland Fylkeskommune, kulturseksjonen har tidligere i felles uttale med Fylkesmannen i Rogaland nevnt problemstillinger i f.h.t. alternativ 1 ved SEFRAK-B tun på Saltveit. Etter vår uttale er vi blitt gjort oppmerksom på eksistensen av et bunkersanlegg fra 2. verdenskrig helt på grensen mellom Rogaland og Hordaland, samt på en rekke andre kulturminner på Saltveit.

Ad bunkersanlegg
På befaringen ble først bunkersanlegget besøkt. Her viser planen at begge vegalternativ må krysse midt gjennom det høydedraget som utgjør festningen. Det vil bli tale om en skjæring på ca. 22 meters bredde og 20 meters dybde.

Dette er et stort inngrep i kulturminnet som helhet ettersom dets virkning som festningspunket uthules (nærmest bokstavelig). Imidlertid vil ikke noen av enkeltelementene innenfor anlegget (altså bunkers) bli direkte berørt. Deler av anlegget kan derfor framdeles oppleves. Det er også viktig å se på konsekvensene av eventuelle alternative vegføringer.

En veg nordom hele festningsverket vil bli et veldig stort landskapsinngrep sett fra sjøsiden, det vil også bli et meget større inngrep i et område med fritidsboliger rett nordøst for festningsanlegget. En veg lenger sør vil også kreve uakseptabelt store landskapsinngrep når man skal krysse Kallandsvatnet. En utbedring av dagens RV47 vil ifølge tiltakshaver ikke gi den avvikling av kryss som er ett av hovedmålene med planen og dessuten vil man måtte rive en del bolighus.

Krigsminner av den her aktuelle karakteren er ikke underlagt noe spesielt vern. Dermed blir det neppe aktuelt for Rogaland Fylkeskommune, kulturseksjonen å reise innsigelse mot planforslaget på denne bakgrunnen. Imidlertid vil vi oppfordre tiltakshaver til å avsette midler til en bedre dokumentasjon av dette kulturminnet før anleggsarbeidene tar til. Man kan for eksempel forestille seg denne utført i regi av Arquebus. Dessuten vil vi oppfordre til at man jobber mot praktiske løsninger som gir minst mulig inngrep i høydedraget.

POSTADRESSE Sentrum Postboks 130 4001 Stavanger
BESØKSADRESSE Arkitekt Eckhoffsgt. 1 4010 Stavanger
TELEFON 51 51 66 00
TELEFAKS 51 51 68 90
BANKGIRO: 3201.05.50520
E-POST: firmapost@rogfk.no
INTERNETT: www.rogaland.no

Ad SEFRAK-B tun på Saltveit
Slik de konkrete vegplanene er nå for alternativ 1 vil vegen skjære gjennom en liten skråning et stykke sør for det aktuelle tunet. Vegen vil dermed ligge noe lavere enn tunet og delvis under en bakkekam. Med en slik løsning vil det ikke bli aktuelt for Rogaland Fylkeskommune, kulturseksjonen å reise innsigelse mot alternativ 1.

En konsentrasjon av fire bygninger med verneklasse B i SEFRAK må som hovedregel vurderes som aktuelle for regulering til spesialområde bevaring. Ut fra oversendte bilder av bygningene synes det imidlertid som om tilstand og grad av autentisitet ikke taler for at fylkesrådmannen vil anbefale spesialregulering.

På befaringen kom spørsmålet om en forskyving av vegen mot nordvest opp. Dette for å skåne strandsonen ved Randivatnet samt legge vegen mer inn mot en høyde og alt i alt få en betydelig bedre tilpasning til landskapet. Ved en slik forskyving vil man måtte vurdere riving av hele eller deler av bygningsmassen på SEFRAK-B tunet. Med tanke på bygningenes egenverdi ser fylkesrådmannen våningshuset (SEFRAK id: 11060919062) og eldhuset (SEFRAK id: 11060919063) som mest interessante fra verneperspektiv.

Detaljjusteringer av de enkelte vegalternativene og evt. riving av de verneverdige bygningene må bli et spørsmål som tas opp i neste fase av planprosessen. Vi vil derfor vende tilbake til denne problemstillingen i neste fase av prosessen.

Ad andre kulturminner vi er gjort oppmerksom på
Vi er av publikum også gjort oppmerksom på andre kulturminner på Saltveit i form av en grensestein helt sør på eiendommen til Alf Saltveit, en Tørkjehaug, en Kyrkjestein samt en trøskjeveite ved bekken rett sørøst for SEFRAK-B tunet.

Ingen av disse kulturminnene har et formelt vern, men kan uansett ha en viss verdi. I den grad det lar seg gjøre bør de tas hensyn til i det videre arbeid, men det vil ikke bli aktuelt å reise innsigelse på bakgrunn av noen av disse. I f.h.t. trøskjeveiten vil denne ligge klart utenfor traseen hvis traseen flyttes mot nordvest som diskutert på befaringen.

Ad automatisk fredete kulturminner
I f.h.t. begge alternativer vil det være aktuelt å grundig synfare hele traseen samt foreta fysiske registreringer i de delene der det skjønnes å være potensial for automatisk fredete kulturminner under markoverflaten. Dette vil for eksempel sannsynligvis bli tilfellet på Saltveit der vi kjenner til en del løsfunn. Det kan imidlertid også bli aktuelt i andre deler av traseen.

Med hilsen
Kulturseksjonen

Egil Harald Grude
kultursjef

Jan G. Auestad
fylkeskonservator

Gjenpart: COWI AS, Rennesøygata 12, 5537 HAUGESUND

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

FYLKESRÅDMANNEN
Regionalutviklingsavdelingen

Statens vegvesen Region Vest
Askedalen 4

6863 LEIKANGER

Statens vegvesen
Reg. dato: 07 OKT 2008
Saksnr.: 2005038034-93
Arkivnr.: 352-1216

29.09.2008

MOTTATT
2 OKT 2008
Statens vegvesen
Region vest

Deres ref.:

Fagerheim-Ekrene

Saksbehandler: Trond Meling
Direkte innvalg: 51 51 66 96

Saksnr. 05/5770-21
Løpenr. 34255/08
Arkivnr. FR-RB HAU RV 47

HAUGESUND KOMMUNE - REGULERINGSPLAN RV.47 FAGERHEIM - EKRENE PLANPROGRAM – MIDLERTIDIG UTTALE KULTURSEKSJONEN

Rogaland fylkeskommune viser til tidligere korrespondanse i saken, samt befaring i området foretatt den 24.09.08.

Rogaland fylkeskommune, kulturseksjonen, har vurdert alternativ 1 for ny Rv47 Fagerheim - Ekrene, som sektormyndighet innenfor kulturminnevern. Vi gjør oppmerksom på at de delen av veien som ligge i Hordaland blir behandlet av Hordaland fylkeskommune.

Innenfor planområde for alternativ 1 er det ikke registrert synlige automatisk freda kulturminner. Ved befaringen ble det heller ikke påvist sikre, synlige automatisk freda kulturminner. På Saltveit er det imidlertid funnet tre økser/øksefragment fra steinalder (id 4856 og 4857), og områdene ved Randivatnet er vurdert til å ha et potensial for boplasspor fra steinalder. Før vi kan komme med endelig uttale til planene må det derfor gjennomføres nærmere arkeologiske registreringer i områdene ved Randivatnet (se vedlagt kart). Registreringen vil bestå i å grave 40x40cm store prøvestikk med spade på utvalgte flater nær vannet. I undergrunnsmassene vil en se etter gjenstander av flint o.l. som kan indikere bosetning i steinalder. Når prøvestikkene er ferdig dokumentert vil de bli lagt igjen.

Vi kan ikke *kreve* å få utført registreringene før det ferdige planforslaget legges ut til offentlig ettersyn. All erfaring tilsier imidlertid at tiltakshaver har nytte av å få klarhet i kulturminneverdiene i området på et tidlig tidspunkt i planprosessen.

Kostnadene som er forbundet med registreringene må, med hjemmel i Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9, jf. § 10, betales av tiltakshaver. Kostnadsoverslaget er vedlagt, og vi ber om en skriftlig aksept på dette. Det er beregnet tre dager i felt for to personer og to dager til etterarbeid for feltleder.

Nyere tids kulturminner
Alf Saltveit, som er en av grunneierne i området, har tidligere rapportert om kulturminner på gården Saltveit som vil bli berørt av veitutbyggingen. Saltveit var også med på deler av den ovenfor nevnte befaringen. Vi gjør også oppmerksom på at Arkeologisk museum i

Stavanger har vært på befaring på Saltveit for å se nærmere på de innrapporterte kulturminnene. Et av kulturminnene som Saltveit nevner, er stavsteinen med et innrisset kors som står ved grensa til Førland. Korset er godt synlig, men det er vanskelig å gi noen eksakt datering av inskripsjonen. Ellers på Saltveit er det flere nyere tids kulturminner i form av bl.a. steingarder, eldre veier og oppmurte kanaler. Det finnes også nyere tids kulturminner, særlig steingarder, både nord og sør for Saltveit. På grensa mellom Rogaland og Hordaland ligger det også et bunkersanlegg fra 2. verdenskrig.

Kulturminnene fra nyere tid er ikke automatisk freda, men de er viktige kulturlandskapselement som forteller om den historiske jordbruksbosetningen og landskapsbruken i området. Vi oppfordrer derfor tiltakshaver om å ta hensyn til disse i den videre planleggingen. Ellers viser vi til vårt brev datert 12.06.07.

Vi vil kunne gi endelig uttale til planene når resultatet av registreringene foreligger.

Med hilsen
KULTURSEKSJONEN

Egil Harald Grude
kultursjef

Jan G. Auestad
fylkeskonservator

Vedlegg:
- Kostnadsoverslag
- Kart som viser områder med potensial for bosetningsspor fra steinalder

Kopi:
- COWI AS, Rennesøygata 12, 5537 Haugesund
- Arkeologisk museum i Stavanger

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

FYLKESRÅDMANNEN
Regionalutviklingsavdelingen

STAVANGER 2008 EUROPEISK KULTURHOVEDSTAD

Statens vegvesen
Reg. dato: 09 DES 2008
Saksnr.: 200503803 4-95
Arkivnr.: 352 -1216

Statens vegvesen Region Vest
Askedalen 4
6863 LEIKANGER

MOTTATT
- 3 DES 2008
Statens vegvesen
Region vest

27.11.2008

Deres ref.:
Fagerheim-Ekrene

Saksbehandler: Trond Meling
Direkte innvalg: 51 51 66 96

Saksnr. 05/5770-23
Løpenr. 41677/08
Arkivnr. FR-RB HAU RV 47

HAUGESUND KOMMUNE - REGULERINGSPLAN RV.47 FAGERHEIM - EKRENE PLANPROGRAM - UTTALE KULTURSEKSJONEN

Rogaland fylkeskommune viser til tidligere korrespondanse i saken, samt arkeologiske registreringer i området foretatt i uke 47.

Rogaland fylkeskommune, kulturseksjonen har vurdert alternativ 1 for ny Rv47 Fagerheim - Ekrene, som sektormyndighet innenfor kulturminnevern.

I uke 47 ble det gjennomført arkeologiske registreringer i form av prøvestikking med spade i traseen (altrenativ 1) som omfatter områdene ved Randivatnet på Saltveit. Ved registreringen ble det lett etter bosetningsspor fra steinalder, men det ble ikke påvist bosetningsspor eller andre automatisk freda kulturminner.

Når det gjelder forholdet til nyere tids kulturminner i området, viser vi til våre brev datert 12.06.07 og 29.09.08. Utover dette har kulturseksjonen ingen merknader til tiltaket i nåværende fase av planprosessen.

Rapport fra registreringen vil bli ettersendt så snart denne foreligger. Faktura for registreringen sendes særskilt.

Med hilsen
KULTURSEKSJONEN

Egil Harald Grude
Kultursjef

Jan G. Auestad
fylkeskonservator

Kopi:
- Cowi AS Rennesøygata 12, 5537 Haugesund
- Arkeologisk museum i Stavanger

ROGALAND FYLKESKOMMUNE
REGIONALUTVIKLINGSAVDELINGEN
KULTURSEKSJONEN

RAPPORT FRA KULTURHISTORISK REGISTRERING

RV. 47 FAGERHEIM-EKRENE

GNR 10/2

HAUGESUND KOMMUNE

1. Delar av det undersøkte området går på vestsida av Randivatnet. Mot NØ. Foto: Jan Berge

Kommune:	Haugesund		
Gardsnamn:	Saltveit		
Gardsnummer:	10		
Bruksnummer:	2		
Kartreferanse			
Tiltakshavar:	Statens vegvesen Region Vest		
Adresse:	Askedalen 4 6863 Leikanger		
Namn på sak:	Reguleringsplan Rv. 47 Fagerheim-Ekrene		
Saksnummer:	05/5770		
Prosjektnummer:			
Registrering utført:	17-19.11 2008	**Ved:**	Anne Drageset & Jan Berge
Rapport utført:	12-15.12 2008	**Ved**	Jan Berge

Autom. freda kulturminne i området: **Nyare tids kulturminne i området:**	Registreringsnummer

Fotodokumentasjon: JPEG-bilete nr. 1-10.

Faglege konklusjonar:

[X] **Planen er ikkje i konflikt med kulturminne.**

Automatisk freda kulturminne	Nyare tids kulturminne
[ ] Planen er i konflikt	[ ] Planen er i konflikt
[ ] Ingen synlege, potensiale under bakken	[ ] Ikkje påvist til nå, nærare arkivsjekk påkrevjast
[ ] Ikkje vurdera	[ ] Ikkje vurdera

Vidare saksgang (for sakshandsamar):

Registreringar	Merknadar
[ ] Vidare reg. ikkje naudsynt	[ ] Ingen merknad
[ ] Vidare reg. naudsynt	[ ] Tilrår spesialområde
[ ] Reg. fullfort	[ ] Tilrår dispensasjon
[ ]	[ ] Forebels uavklart

Merknadar:

BAKGRUNN FOR PLANEN

Føremålet med planarbeidet er utbetring og omlegging av dagens vegtrasè for RV47. For Kulturseksjonen i fylkeskommunen fann ein det naudsynt å undersøke delar av området langs Alternativ 1, særleg med omsyn til steinalderbuplassar.

SAMANDRAG

Det vart i løpet av denne undersøkinga teke 33 prøvestikk. Ingen av desse var funnførande.

OMRÅDET

Det undersøkte området ligg ved Saltveit i Haugesund kommune, på vest- og nordsida av Randivatnet, mellom Tittelsnesvegen og Storsteinvegen.

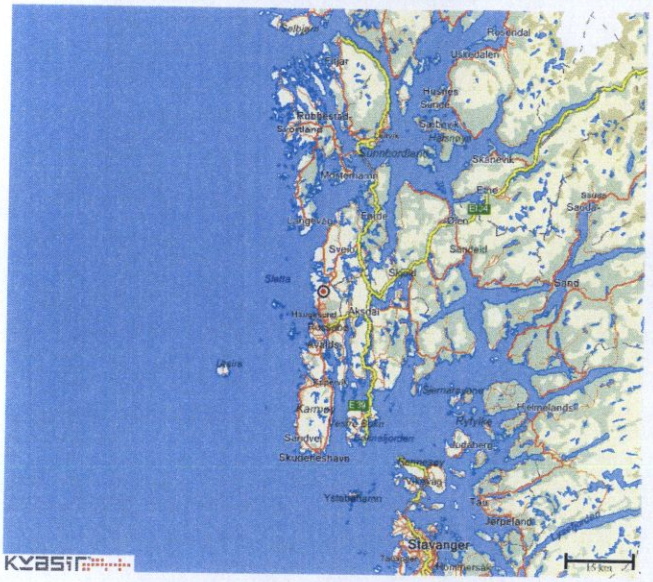

Kart 1. Det undersøkte området i Rogaland fylke. Kvasir kart.

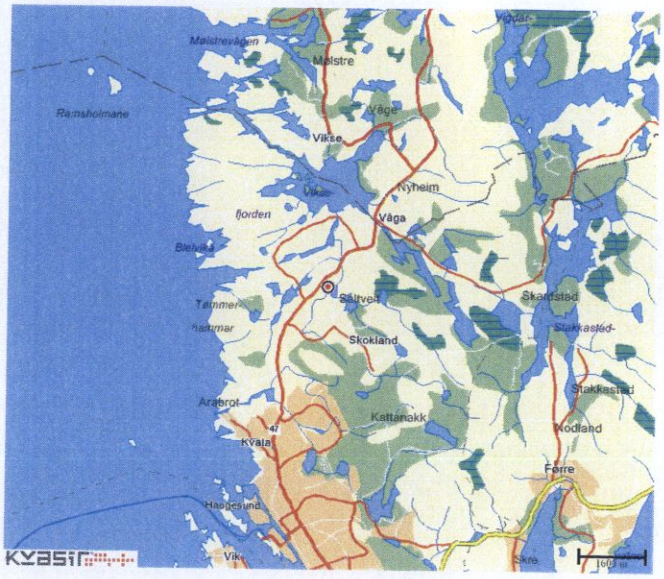

Kart 2. Det undersøkte området i Haugesund kommune. Kvasir kart.

Det er ikkje registrert automatisk freda kulturminne innanfor dette området frå før. Næraste registrerte kulturminne av slik art er fleire steinalderlokalitetar ved Fagerheim og Tornesvatnet, ca. 2,5 km i luftlinje sørvest for det undersøkte området. På Saltveit er det likevel gjort funn av tre steinøkser/øksefragment frå steinalder (ID4856 & 4857).

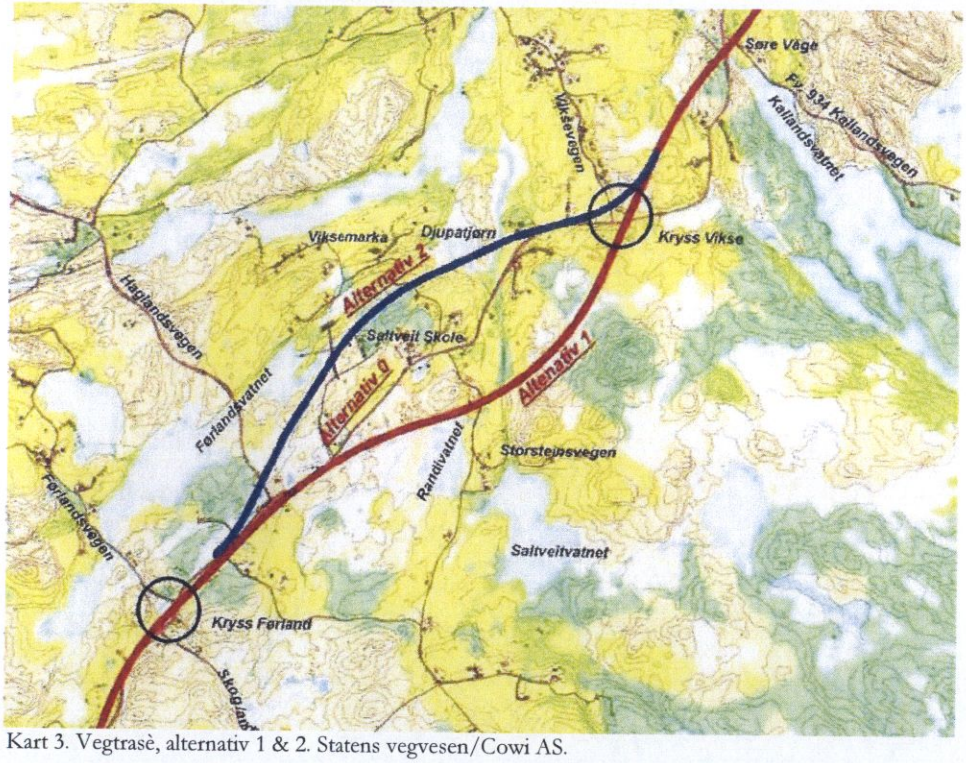

Kart 3. Vegtrasè, alternativ 1 & 2. Statens vegvesen/Cowi AS.

STRATEGI OG METODE

DELTAKARAR OG TIDSROM

Med på denne undersøkinga var for fylkeskommunen arkeologane Anne Drageset og Jan Berge.

Undersøkinga i felt vart gjennomført i tidsromet 17-19. november 2008, rapportarbeidet i tidsromet 12-15. desember 2008. På feltundersøkinga vart det nytta totalt 6 dagsverk, på rapportarbeidet 2 dagsverk.

TERRENGET

Innanfor det undersøkte området er terrenget ganske flatt. I vestleg del er det berre myr med liten furuskog i nordre og sørleg del og på små "øyer" i myra. Det gjeng ein bekk gjennom denne delen av området, men den verkar for det meste å fungere som ei kunstig avrenningsgrøft mot Randivatnet. Midtre del av det undersøkte området er bart berg med noko lyng, einer og mose, medan austleg del, frå Randivatnet og til Storsteinvegen, er dyrka mark.

3. Parti av vestre del av det undersøkte området. Mot V. Foto: Jan Berge.

6. Parti av midtre del av det undersøkte området. Mot SØ. Foto: Jan Berge.

METODE

På denne undersøkinga nytta ein prøvestikking som registreringsmetode. Ved prøvestikking nyttar ein spade og spar seg ned i jorda i eit stikk på ca. 40x40 cm. Massane som vert spadd opp vert solda, helst med vatn, gjennom eit handhalde sold med 4 mm masker. Det er helst steinalder ein ser etter med denne metoden, og det er i all hovudsak avslag/reiskap av flint og andre harde råstoff som kan indikera at det finns busetnadsspor frå setinalder i området.

10. Arbeidsbilete. Parti av austre del av det undersøkte området. Mot V. Foto: Jan Berge.

UNDERSØKINGA

PRØVESTIKKA

Det vart teke til saman 33 prøvestikk i vestre og austre del av planområdet. Midtre del var bart berg og det var difor ikkje grunnlag for å prøvestikke der. Den plassen som vart vurdert til å ha høgast potensiale var i den dyrka marka på nordbredda av Randivatnet. Resultatet var likevel at ingen av prøvestikka gav funn som indikerte førhistorisk aktivitet av noko slag.

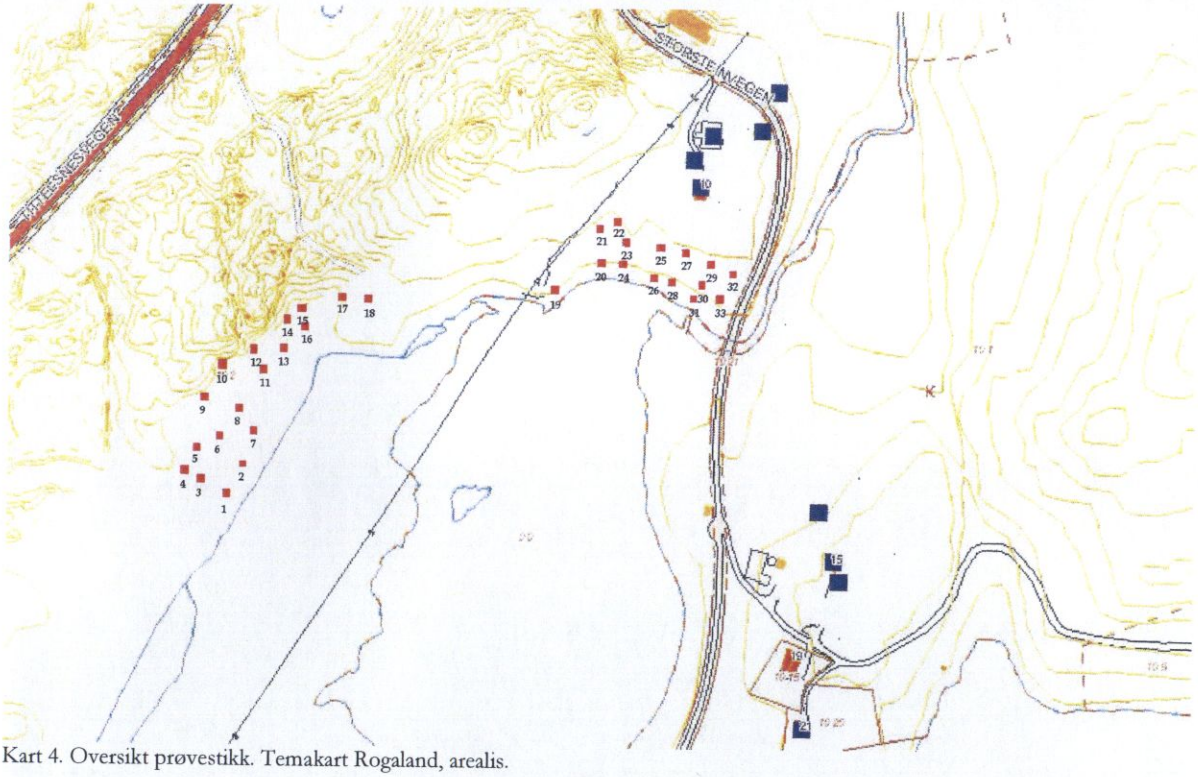

Kart 4. Oversikt prøvestikk. Temakart Rogaland, arealis.

KONKLUSJON

Det aktuelle området vart under denne registreringa undersøkt med registreringsmetoden prøvestikking, ein metode som helst nyttas i søk etter steinalderlokalitetar. Det vart teke til saman 33 prøvestikk, men ingen av desse gav funn av noko slag som kan indikere førhistorisk aktivitet i dette området.

STAVANGER 15.12 2008

JBK Jan Berge

.....

Arkeolog

Vedlegg:

- Fotoliste
- Liste over kart
- Liste over prøvestikk

Vedlegg 1: Fotoliste

Nr.	Motiv	Retn	Dato	Init.
1.	Delar av det undersøkte området går på vestsida av Randivatnet.	NØ	17.11.08	JB
2.	Arbeidsbilete frå vestre del av det undersøkte området.	Ø	17.11.08	JB
3.	Parti av vestre del av det undersøkte området.	V	18.11.08	JB
4.	Parti av vestre del av det undersøkte området. Bekken midt på biletet.	SØ	18.11.08	JB
5.	Arbeidsbilete. Parti av midtre del av det undersøkte området.	SØ	18.11.08	JB
6.	Parti av midtre del av det undersøkte området.	SØ	18.11.08	JB
7.	Parti av midtre del av det undersøkte området.	V	18.11.08	JB
8.	Parti av austre del av det undersøkte området.	SV	18.11.08	JB
9.	Parti av austre del av det undersøkte området.	ØSØ	18.11.08	JB
10.	Arbeidsbilete. Parti av austre del av det undersøkte området.	V	18.11.08	JB

Vedlegg 2: Liste over kart

Nr.	Motiv	Kjelde
1.	Det undersøkte området i Rogaland fylke.	http://www.kvasir.no/kart/
2.	Det undersøkte området i Haugesund kommune.	http://www.kvasir.no/kart/
3.	Vegtrase, alternativ 1 & 2.	Statens vegvesen/Cowi AS
4.	Oversikt prøvestikk	http://kart.fmro.no/arealis42/

Vedlegg 3: Liste over prøvestikk

Nr.	Djupn	Merknadar
1.	95 cm	Myr, endar på berg.
2.	87 cm	Myr, endar på berg.
3.	59 cm	Myr, endar på berg.
4.	120 cm	Myr, fortset.
5.	87 cm	Myr, endar på berg.
6.	27 cm	Myr, endar på berg.
7.	21 cm	Myr, endar på berg.
8.	136 cm	Myr, endar på berg.
9.	31 cm	Myr, endar på berg.
10.	30 cm	Myr, endar på stein og grus.
11.	15 cm	Myr, endar på berg.
12.	16 cm	Myr, endar på berg.
13.	110 cm	Myr, endar på berg.
14.	25 cm	Myr, endar på berg.
15.	40 cm	Myr, endar på berg.
16.	45 cm	Myr, endar på berg.
17.	55 cm	Myr, endar på grå sand.
18.	25 cm	Myr, endar på berg.
19.	30 cm	Myr, endar på berg.
20.	35 cm	Matjord, endar på berg.
21.	21 cm	Matjord, endar på berg.
22.	16 cm	Matjord, endar på berg.
23.	44 cm	Matjord, endar på berg.
24.	38 cm	Matjord, endar på berg.
25.	30 cm	Matjord, endar på berg.

26.	35 cm	Matjord, endar på berg.
27.	40 cm	Matjord, endar på berg.
28.	45 cm	Matjord, endar på brunoransje sand.
29.	36 cm	Matjord, endar på brunoransje sand.
30.	45 cm	Matjord, endar på brunoransje sand.
31.	40 cm	Matjord, endar på berg.
32.	42 cm	Matjord, endar på brunoransje sand.
33.	30 cm	Matjord, endar på berg.

Vikse

Søre Vikse bru tar hovedvegen nordover fra Haugesund over elva fra Kallandsvatnet og ut i Viksefjorden. Brua, og den korte avstanden mellom fjord og vann, gjorde stedet på fylkesgrensen mellom Rogaland og Hordaland til et strategisk punkt for tyskernes kontroll over området under krigen. Elveleiet fra brua og ned til fjorden, var omgitt av bratte skrenter og ganske uframkommelig, og på den andre siden av vegen, mot bredden av Kallandsvatnet, hadde tyskerne lagt ut miner. Selve Søre Vikse bru var naturligvis underminert, som de fleste andre i områder der tyskerne hadde etablert seg med sine festningsverk.

På høyden sørvest for brua reise tyskerne et lite forsvarsverk med tre bunkere forbundet med løpegraver og nærforsvarsstillinger. Fra dette anlegget var det lagt ut telefonlinje vestover til Hagland fort.

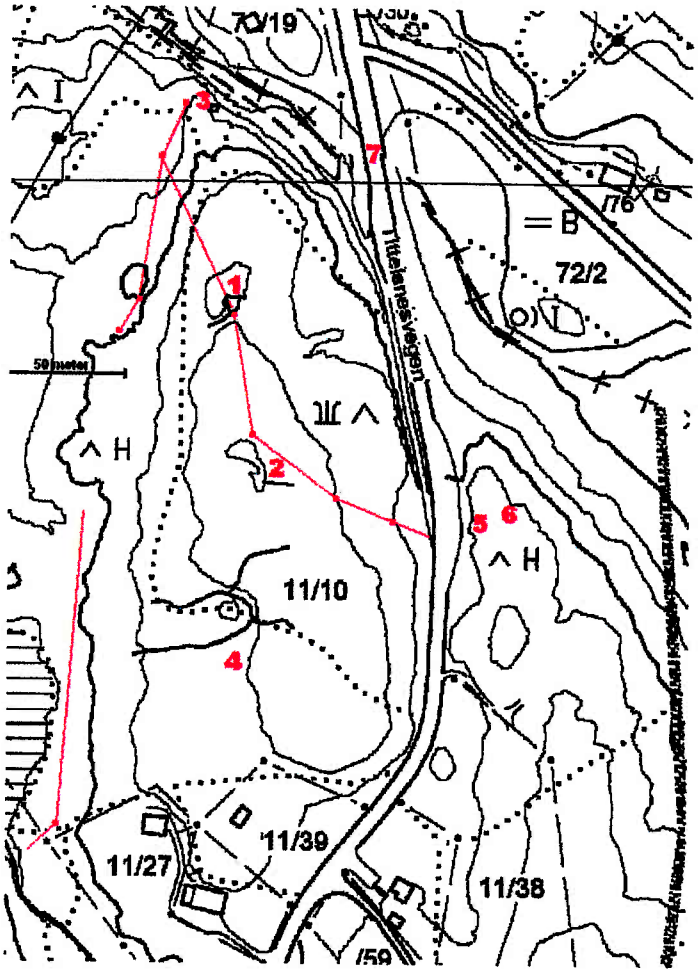

(1) Den største bunkeren har løpegraver mot sør og to innganger som fører inn til en felles gang. På veggen inne i gangen, foran hver av inngangene, er det malt en stor **L**. Fra gangen er det innganger til to rom, hvor det østre nok har vært selve kommandosentralen. I en liten nisje i veggen kommer kabelen inn. Fra dette rommet kan en gå videre inn til et tredje, lite rom, som har forbindelse oppover til en metallkuppel som er synlig også på

bakkenivå. Dette er et observasjonstårn av typen 90P9 men fem observasjonsglugger. Det er ti cm tykt jern i veggene, og hele tårnet veier seks tårn. Innenfra ser vi en plattform til å stå på, men stigen opp er bort.

(2) Den andre bunkeren ligger hundre meter lengre mot sør, på det høyeste punktet. Gjennom en vinkelgang kommer en inn til bunkerens eneste rom. Også i denne gangen er det malt en L på veggen som møter oss når vi går inn. Oppå bunkeren er det spor etter en steinsatt nærforsvarstilling.

(3) Helt i nord, på toppen av stupet ned mot elva, er det plassert en åpen bunker med en trappetunnel nedover skråningen til en ny bunker med skyteskår ned mot Viksefjorden. Fra denne bunkeren er det utgang bakover i terrenget. Utenfor inngangen er det murt opp et brystvern i stein mot søkket som kommer opp fra elva.

(4) Helt i sør på høyden finnes spor av lange løpegraver med skytegroper.

(5) På den andre siden av Tittelsnesvegen er det like inntil vegen skutt inn et hull i skjæringen. Dette er muligens en påbegynt vaktpost, eventuelt et ammunisjonslager, som pleide ligge i slike fjellhuler. Det er mulig at dette bare er bakerste del av en slik bunker, og at resten er sprengt bort i forbindelse med utvidelse av Tittelsnesvegen.

(6) Også på høyden øst for Tittelsnesvegen ser en spor etter en lang løpegang mot nordøstsiden og ned mot en skytestilling, hvorfra en har oversikt over elva fra vestsiden av Kallandsvatnet og ned til Søre Vikse bru.

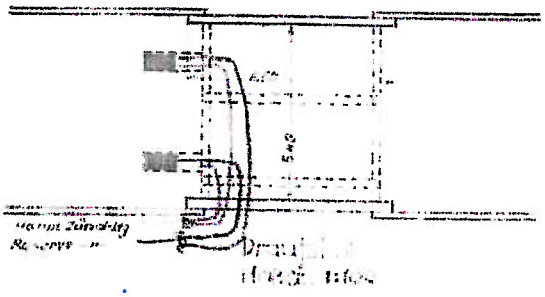

(7) Søre Vikse bru var gjort klar til sprengning med dynamittladninger på til sammen 79 kilo plassert i to kammer under brua. Den eldste del brua er fra 1869, den andre antagelig fra 1928.

Tegningen er hentet fra Statsarkivet i Bergen, ref. DKV VA, Boks A7, konvolutt nr. 11, der det også finnes kart over det minelagte området langs fylkesgrensa.

Flere kabelsteiner i området viser hvor tyskernes sambandslinjer mellom bunkerne gikk. Steinene er små og ofte overgrodd i terrenget, og derfor vanskelige å få øye på. Derfor finnes det ganske sikkert flere enn de ni som så langt er registrert.

Fra anlegget på Vikse gikk det sambandslinjer ut til Hagland fort, og minst tre av kabelmerkene peker vestover i terrenget uten at det er videre undersøkt hvor kabelen fører hen.

From: Arquebus Krigshistorisk Museum [mailto:post@arquebus.no]
Sent: Monday, September 19, 2016 1:08 PM
To: Magnar Sætre <MAGS@cowi.com>
Subject: Re: FW: Fv. 47. Krigsminne ved fylkesgrensa, foreløpig rapport

Hei,

Jeg oppfatter det slik at det bare er den søndre bunkeren som vil bli berørt. Merk at det var bare denne ene bunkeren som ble registrert med oppmåling og fotografier, denne "utkikksbunkeren" var vi ikke inni.

Jeg setter pris på at det er tegnet inn en "sikringssone" rundt den nordre bunkeren (den med stålkuppelen) og at denne "utkikksbunkeren" ikke blir berørt av anleggsarbeidene. Jeg ber dere ta med i planene om at bunkeren med stålkuppelen og området rundt denne har stor verdi, og den er i dag unik for vår område og må derfor bevares.

Det er fint at bunkersen som blir fjernet (den søndre bunkeren) er innmålt og registrert. Jeg tok noen fotografier som vi kan benytte sammen med tegningen dere lager for å registrere den ene bunkeren. Jeg vedlegger noen av de mest relevante fotografiene. Eventuelt så må jeg få en målsatt skisse av dere, så skal jeg lage en enkel registrering av denne ene bunkeren sammen med noen fotografier. Bunkeren har inntak for sambandskabel via et kabelhode. Det har også vært en festningstelefon og en batterikasse på den ene veggen. Det er også rester av et sambandspunkt i inngangspartiet. Bunkeren har rester etter ventilasjon og det som kan være en ovn. Oppå bunkeren er det en enkeltmannsgrop (skytestilling for nærforsvar).

mvh,

Sven Fr.

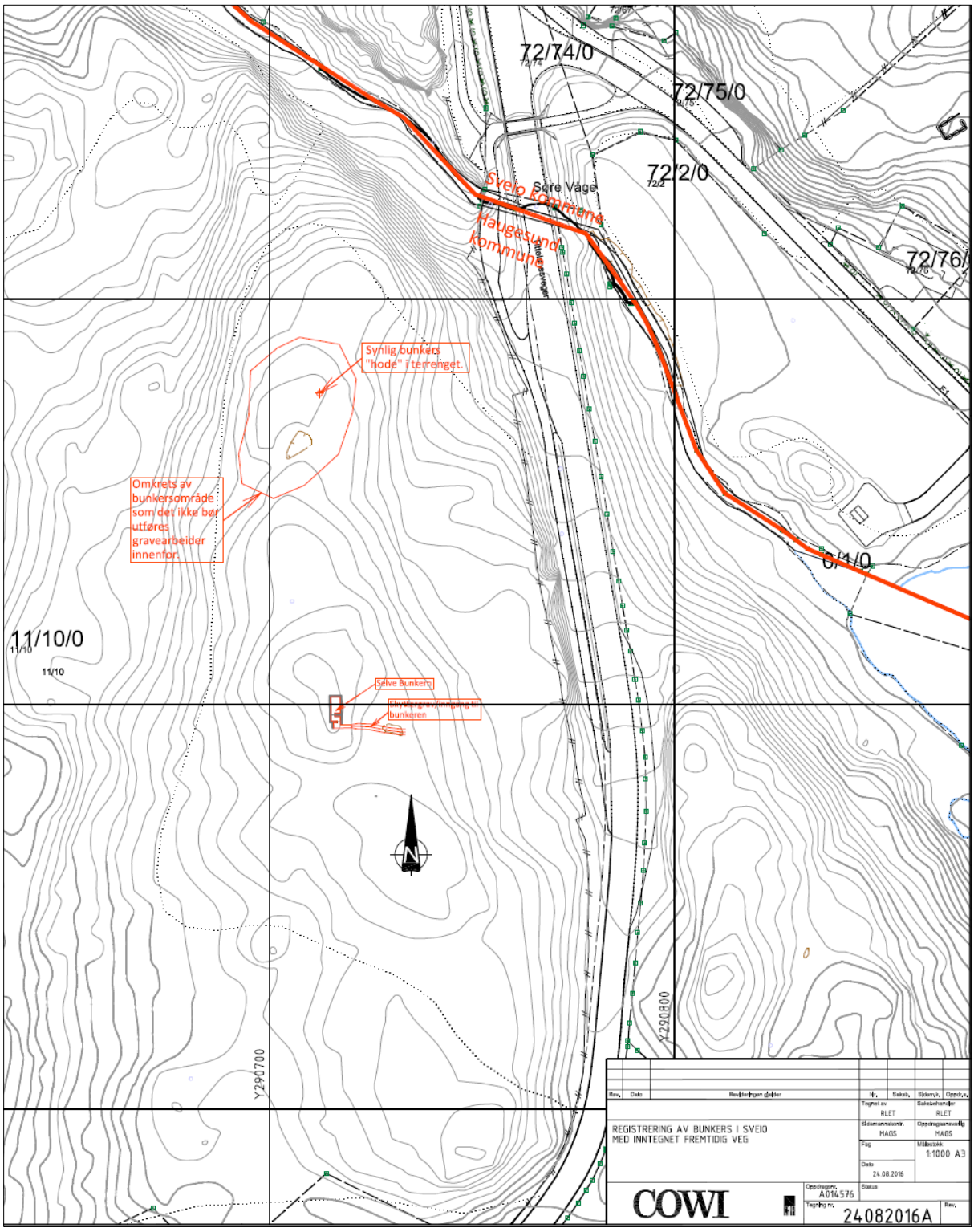
72/74/0
72/75/0
72/2/0
72/76/
Søre Våge
Sveio kommune
Haugesund kommune
Synlig bunkers "hode" i terrenget.
Omkrets av bunkersområde som det ikke bør utføres gravearbeider innenfor.
0/1/0
11/10/0
11/10
Selve Bunkern
Ekyttergrav/innganga til bunkeren
Y290700
Y290800
N
Rev.
Dato
Revideringen gjelder
Nr.
Saksb.
Sjekk.v.
Oppdr.v.
Tegnet av
RLET
Saksbehandler
RLET
Sidemannskontr.
MAGS
Oppdragsansvarlig
MAGS
Fag
Målestokk
1:1000 A3
Dato
24.08.2016
REGISTRERING AV BUNKERS I SVEIO
MED INNTEGNET FREMTIDIG VEG
COWI
Oppdragsnr.
A014576
Status
Tegning nr.
24082016A
Rev.

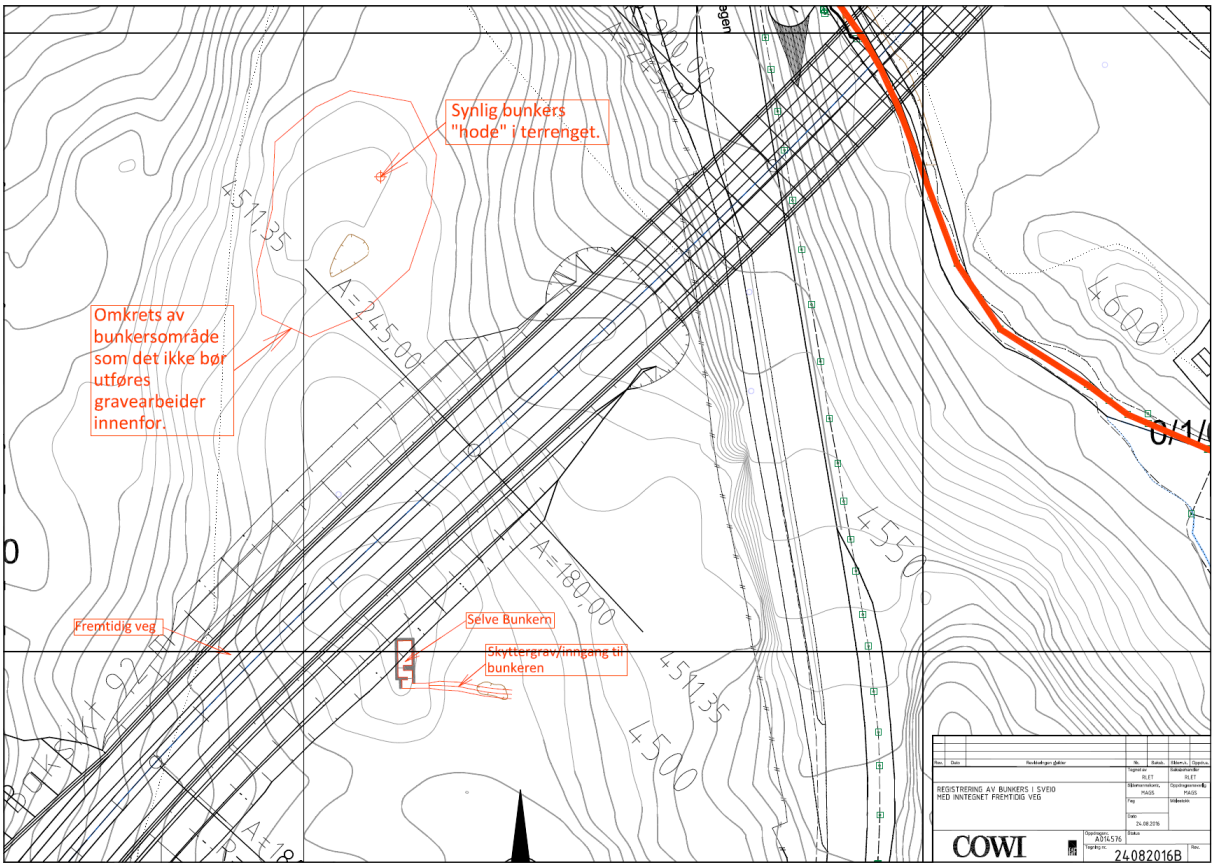
Synlig bunkers "hode" i terrenget.
Omkrets av bunkersområde som det ikke bør utføres gravearbeider innenfor.
Fremtidig veg
Selve Bunkern
Skyttergrav/inngang til bunkeren
A=245,00
A=180,00
4600
4550
4500
4511,35
REGISTRERING AV BUNKERS I SVEIO
MED INNTEGNET FREMTIDIG VEG
COWI
24082016B

10
L

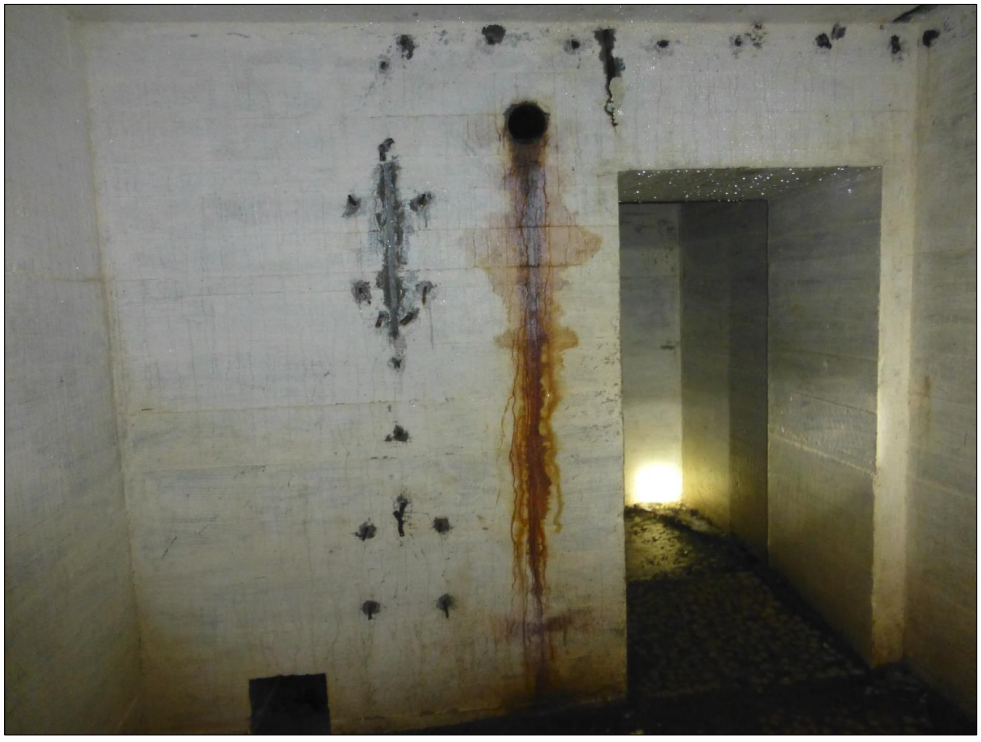

HORDALAND FYLKESKOMMUNE
KULTUR- OG IDRETTSAVDELINGA
Fylkeskonservatoren - Kultur- og idrettsavd

Statens vegvesen - Region Vest
Askedalen 4
6863 LEIKANGER

Dato: 02.10.2017
Vår ref.: 2016/9510-11
Saksbehandlar: torslin
Dykkar ref.:

Nytt varsel om oppstart av planarbeid for detaljreguleringsplan for Fv 47 Fagerheim - Ekrene - Sveio kommune - Resultat etter arkeologisk registrering

Vi viser til Dykkar brev datert 14.09.2016 med varsel om oppstart av planarbeid i ovanfor nemnde sak, samt påfølgjande korrespondanse knytt til gjennomføring av arkeologisk registrering. Fylkeskonservatoren i Hordaland fylkeskommune har vurdert saka som regional sektorstyresmakt innan kulturminnevern.

I samband med oppfyllinga av undersøkingsplikta etter kulturminnelova § 9, blei den arkeologiske registreringa utført i perioden 18. - 20. september 2017. I planområdet ligg det fleire SEFRAK-registrerte bygningar og kulturlandskapstrekk som ruinar og steingardar. Planen sin verknad på desse må inngå som eitt av punkta i planutgreiinga ved offentleg ettersyn. Det blei ikkje påvist automatisk freda kulturminne innafor planområdet i Sveio kommune.

På bakgrunn av undersøkinga har vi ingen vidare merknader på noverande stadium i planprosessen.

Med helsing

David Aasen Sandved
kst. fylkeskonservator

Tore Slinning
spesialrådgiver | arkeolog

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Kopi til:
Henry Damman
Jofrid Fagnastøl